

Ministerstvo pro hospodářskou soutěž České republiky

Zpráva o činnosti ministerstva pro hospodářskou soutěž v roce 1995

SOUHRN

Brno, 18.7.1996

SOUHRN

1. Základní oblasti činnosti ministerstva v roce 1995

- **Činnost ministerstva pro hospodářskou soutěž je převážně restriktivní.**

Úloha MHS se realizuje na základě zákona o ochraně hospodářské soutěže jednak restriktivní činností v případech, kde je zjištěno uzavírání dohod narušujících soutěž (kartelových dohod) či zneužívání dominantního nebo monopolního postavení a jednak povolovací pravomocí v oblasti schvalování spojování podniků. Ministerstvo pro hospodářskou soutěž působí i v oblasti dozoru vůči orgánům obcí a státní správy, jejichž rozhodnutí mohou být v rozporu se zákonem o ochraně hospodářské soutěže. Pravomoce MHS v procesu privatizace jsou vymezeny v zákoně přechodnými ustanoveními, která umožňují zásahy při vytváření nových tržních struktur, resp. napomáhají vzniku konkurenčního prostředí.

V roce 1995 byla působnost ministerstva rozšířena o dohled nad zadáváním veřejných zakázek.

Výstupy činnosti MHS v oblasti ochrany hospodářské soutěže jsou rozhodnutí vydaná ve správním řízení. Ve většině případů tato rozhodnutí zakazují protisoutěžní jednání, ukládají účastníkům řízení povinnost k nápravě a rovněž ukládají peněžité pokuty za porušení povinnosti vyplývající ze zákona.

V roce 1995 byly uloženy pokuty v celkové výši 21 384 000,- Kč. V roce 1994 byly uloženy pokuty ve výši 33 705 000,- Kč.

Při šetření komplikovaných případů ministerstvo spolupracuje s ostatními orgány státní správy, prokuraturou, policií a Službou policie pro odhalování korupce a závažné trestné činnosti.

Analýzy trendů rozvoje konkurenčního prostředí na konkrétních relevantních trzích uvedené v předkládané zprávě byly provedeny na základě podkladů získaných převážně v rámci správních řízení. Současná právní úprava o státní statistice neumožňuje poskytování individuálních dat jednotlivých právnických a fyzických osob bez jejich souhlasu třetím osobám. Z tohoto důvodu MHS může získat statistické údaje pouze v agregované formě (např. 3-4 subjekty). Tato skutečnost nedovoluje ministerstvu systémově monitorovat jednotlivé trhy podle odvětví s cílem zjišťování kvality soutěžního prostředí.

- **Počet zásahů ministerstva v rámci správních řízení se v roce 1995 oproti roku 1994 zvýšil.**

Podněty

	1992	1993	1994	1995
Celkem	169	312	601	651

Správní řízení

	1992	1993	1994	1995
Dohody narušující soutěž (kartelové)	15	9	15	28
Zneužití dominantního postavení	20	20	16	29
Spojování podniků (fúze)	27	83	36	53
Ostatní	14	13	6	9
Celkem	76	125	73	119
Počet rozkladů	12	36	31	34
Počet žalob k Vrchnímu soudu		5	3	10

- **Činnost v oblasti mezinárodní spolupráce v roce 1995 přispěla ke kladnému hodnocení ČR ze strany OECD a Generálního ředitelství pro hospodářskou soutěž při EK.**

Na semináři pořádaném MHS společně s DG IV v únoru 1995 v Brně byla podepsána Implementační pravidla pro ustanovení týkající se soutěže. MHS bylo vůbec prvním českým ministerstvem, které taková pravidla v rámci svěřených působností podepsalo.

V květnu 1995 přednesl ministr pro hospodářskou soutěž ve Výboru pro soutěžní politiku OECD v Paříži Zprávu o soutěžní politice v ČR. Zpráva byla koncipována tak, aby napomohla přijetí ČR do OECD a byla velmi pozitivně přijata.

V roce 1995 probíhaly na MHS intenzivní přípravné práce související s harmonizací českého práva na ochranu hospodářské soutěže s právem ES pro tuto oblast formou zadání expertních studií hrazených z prostředků Phare, jejichž cílem je zjistit stupeň slučitelnosti těchto právních úprav.

- **V roce 1995 ministerstvo prosadilo prosoutěžní hlediska do několika zákonů.**

MHS ve spolupráci s Ministerstvem kultury prosadilo do zákona, kterým se novelizuje zákon o provozování rozhlasového a televizního vysílání, definici „zpravodajství“ ve standardním pojetí legislativ zemí EU. Ministerstvo pro hospodářskou soutěž podporovalo prosazení do novely zákona o IS a IF upřesnění výčtu osob, které nemohou současně vykonávat funkci v investičních společnostech a investičních fondech a ve finančních ústavech. Zástupce ministerstva se rovněž zúčastňuje jednání Řídícího výboru pro energetickou regulaci.

- **V roce 1995 stoupl počet zásahů proti regionálním a místním monopolům.**

Protisoutěžní chování podnikatelských subjektů na regionálním a místním relevantním trhu může výrazným způsobem ovlivnit konkurenční prostředí, resp. mít bezprostřední negativní dopad na spotřebitele. Z tohoto důvodu byla v roce 1995 věnována zvýšená pozornost projevům porušení povinnosti vyplývající ze zákona. Například bylo velmi operativně postupováno proti lokálním monopolním dodavatelům elektřiny a plynu (Východočeská energetika, Pražská energetika, Jihomoravská plynárenská), kteří odmítali převzít přihlášky k odběru a uzavřít smlouvy na nové dodávky do odběrných míst, pokud žadatel neuhradí dluhy za předchozí odběratele. Ministerstvo rovněž zasáhlo v případech Autoškola Hodonín (ceny výuky kurzu skupiny „B“, pokuta ve výši 112 tis. Kč) a Kabel Plus Jižní Morava (zneužití dominantního postavení zvyšováním poplatků za služby, pokuta ve výši 500 tis. Kč).

- **Ani předchozí důrazné postihy protisoutěžních jednání profesních komor, svazů a sdružení nevedly ke snížení četnosti nových obdobných případů v roce 1995.**

Hlavním důvodem takového stavu je skutečnost, že zástupci komor stále považují zákony o komorách ve vztahu k zákonu na ochranu hospodářské soutěže za zvláštní úpravu umožňující komorám uzavírat dohody, které mohou vést k narušení hospodářské soutěže. Vrchní soud v Praze v prosinci 1995 svým rozsudkem ve věci žaloby ČLK proti MHS odmítl podobná tvrzení a žalobu ČLK zamítl.

V uplynulém roce MHS zasáhlo v případech České lékárnické komory, České komory architektů, České stomatologické komory, Svazu pěstitelů cukrovky Čech a Svazu pěstitelů a zpracovatelů olejnin. Například „Řád pro udělování osvědčení k výkonu soukromé lékárnické praxe“ obsahoval nestejně podmínky pro různé žadatele o osvědčení (např. různé požadavky na délku odborné praxe a na stupeň popromoční atestační zkoušky, věk žadatele) nebo Svaz pěstitelů cukrovky Čech doporučil členům svazu (pěstitelům cukrovky) požadovat od cukrovaru minimální cenu 800 Kč/t cukrovky.

- **I v roce 1995 byl aplikován přísnější přístup při ukládání pokut.**

Pro ztransparentnění způsobu určování výše pokut ukládaných v případech dohod narušujících soutěž ministerstvo deklarovalo kritéria, která rozhodují v takových případech (přihlíží se k závažnosti nebezpečí kartelové dohody, zejména jde-li o dohodu v cenové oblasti, kde je ochrana konkurence nejnaléhavější, protože ceny mají bezprostřední dopad na spotřebitele; dále pak o výši pokuty rozhodují objemy realizovaného zboží, délka trvání protisoutěžního jednání, velikost a ekonomická síla soutěžitelů a velikost trhu). Obdobným způsobem se postupuje i v případech zneužití dominantního či monopolního postavení soutěžitele na trhu. Za zneužití dominantního postavení vázáním prodeje fernetu na odběr dalších druhů alkoholických nápojů bylo druhoinstančním rozhodnutím uloženo Likérce Božkov zaplatit 3 mil. Kč (podle zprávy z tisku se Likérka Božkov rozhodla nepodávat žalobu k Vrchnímu soudu proti druhoinstančnímu rozhodnutí). Za nedodávání plechových náhradních dílů pro osobní automobily z důvodu prokázaného pasivního přístupu výrobce automobilů při převedení technologických zařízení na výrobu náhradních dílů do jiného místa byla Škodě a.s. uložena pokuta ve výši 3,5 miliónů Kč. Za rozdílné dodací a platební podmínky při dodávkách hliníkových profilů byla Aluminu Děčín, s.r.o. uložena pokuta ve výši 4 mil. Kč.

- **Kladné hodnocení kvality rozhodnutí na mezinárodních konferencích a seminářích v roce 1995**

Uznání kvality posuzovaných případů resp. shledání jejich kompatibility s judikaturou v zemích OECD a EU pro obdobné projevy protisoutěžního chování bylo vyjádřeno zástupci OECD na Seminári o vertikálních omezeních pořádaném OECD v listopadu 1995 v Krakově. Obdobně byly hodnoceny přístupy ministerstva při posuzování kartelových dohod a zneužití dominantního postavení formou vázaného prodeje v říjnu na Mezinárodní konferenci ve Vídni pořádané Ministerstvem spravedlnosti USA a FTC.

- **Zpráva o činnosti MHS v roce 1995 poprvé obsahuje přehled vybraných precedentů z rozhodovací praxe ministerstva**

S cílem přiblížit podnikatelským subjektům, právním zástupcům, zahraničním firmám a akademické obci přístupy aplikované v rozhodovací praxi ministerstva, resp. posílit právní jistotu soutěžitelů na trhu, byl ve zprávě předložen přehled vybraných precedentů. V této souvislosti je třeba uvést, že veškeré odvolávky na rozhodnutí z EU nebo USA vztahující se k obdobným případům porušení zákona mají pouze ilustrační význam a nezakládají právní precedent při věcném posouzení případů. Právní kvalifikace jednotlivých případů byla učiněna pouze na základě platného zákona č. 63/91 Sb. o ochraně hospodářské soutěže.

- **V roce 1995 ministerstvo identifikovalo obecná kritéria, která z pohledu ochrany hospodářské soutěže rozhodovala při volbě přístupu prosazovaného MHS v privatizačním procesu.**

Poznatky uvedené ve zprávě jsou původní a zobecňují třiapůlleté zkušenosti z působení nově konstituovaného antimonopolního úřadu v průběhu globální transformace hospodářství. Praxe ukázala, do jaké míry lze na základě daných jasných pravidel připustit zásahy ministerstva pro hospodářskou soutěž, resp. nepřekročit pomyslnou hranici mezi předpokládaným kladným účinkem na soutěžní prostředí prosazovaným MHS a celospolečenským zájmem, přihlížejícím k dalším důležitým faktorům, jako je uchování zaměstnanosti, udržení konkurenceschopnosti podniků v dimenzi trhu EU, životní prostředí nebo závazky z mezinárodních smluv.

Z aplikovaných přístupů MHS v privatizačním procesu lze např. uvést:

- prosazování rozčleňování podniků na samostatné jednotky, pokud není ohrožena existence zbytku podniku,
- v případě administrativních monopolů prosazování oddělení distribučních společností od přenosové části nebo rozdělení výrobní od přenosové části,
- podporování podnikatelských záměrů subjektu, který je nájemcem podniku a prokazatelně v něm investoval,
- omezení vstupu zájemců, kteří již vlastní podíly ve více podnicích do dalších podniků působících na tomtéž trhu,
- uplatnění námitek k privatizačním projektům, v nichž nejsou dořešeny vlastnické vztahy,
- uložení podmínek v případech, kdy se jednalo o surovinu a je v celospolečenském zájmu omezit její vývoz (zařazení komodity do seznamu zboží s limitovaným objemem vývozu),
- prosazování odstranění personálního propojení v případech veřejných soutěží,

– podpora projektů, ve kterých se uchází o nabytí podniku společně restituenti a management.

- **V roce 1995 ministerstvo věnovalo zvýšenou pozornost kontrole vývoje ekonomické koncentrace z důvodu podstatného zvýšení případů zamýšleného spojení podniků oproti roku 1994**

Ministerstvo povolovalo spojování podniků, jestliže zúčastnění soutěžitelé objektivně prokázali, že újma která narušením soutěže může vzniknout, bude převážena hospodářskými výhodami, jež spojení přinese.

Nejčastější hospodářské výhody pro zamýšlené spojování podniků uváděné účastníky řízení v roce 1995 byly tyto:

Zajištění investic pro rekonstrukce a modernizace výroby pro nové technologie	14x
Zajištění know-how v technologii	9x
Získání přímých finančních zdrojů jako vklad na investice (vč. zlepšení fin. situace podniků)	9x
Umožnění zvýšení exportu vč. zajištění vstupu na zahraniční trhy	10x
Zvýšení kvality výrobků, promítající se do zvýšení konkurenceschopnosti na domácím trhu.	8x
Umožnění vstupu do zavedených prodejních sítí zahraničního partnera	6x
Rozšíření sortimentu výrobků (o dosud nevyráběné výrobky v ČR)	5x
Zajištění plného využití stávajících výrobních kapacit a zabezpečení odbytu	4x
Přizpůsobení se mezinárodním normám standardizace a normalizace	3x
Zajištění dodržování ekologických norem vč. zavádění ekologicky nezávadných výrobků a ochrany životního prostředí	8x
Poskytnutí know-how při řízení společnosti (zavedení marketingu, zavedení totálního systému kontroly jakosti)	3x
Zabezpečení vyšší profesionality práce (školení zaměstnanců, řídicích pracovníků)	6x
Zlepšení spotřebitelského komfortu (rozšíření poradenských a servisních služeb)	2x
Udržení zaměstnanosti a vytváření nových pracovních příležitostí vč. zachování stávajících sociálních podmínek	3x

V roce 1995 bylo vydáno 53 rozhodnutí v rámci povolování spojování podniků (fúze) oproti 36 rozhodnutím v roce 1994. Převážná část rozhodnutí o spojení podniků byla vydána bez omezujících podmínek. Ve dvou případech MHS uložilo podmínky jako uchování zaměstnanosti, přednostní zásobování tuzemského trhu nebo garance zachování stávající struktury výroby na dobu časově vymezenou, případně neměnnost dodavatelsko-výrobních vztahů (Starorolský porcelán M. Zdekauer, a.s. - K. P. C. L. R. T., s.r.o. a Keramik holding a. g. Laufen - Keramické závody, a.s. Znojmo).

V této souvislosti je třeba konstatovat, že jestliže spojování podniků v roce 1993 bylo realizováno sloučením nebo splynutím společností provádějících stejnou výrobní činnost (Čokoládovny - Čokoládovny Partners (Nestle, EBRD); Barum - Continental, Škoda - Volkswagen), v roce 1995 převažovala ta spojování, kdy jeden podnik získával kontrolu nad celkem nebo podstatnou částí jiného podniku, zejména formou nabytí akcií. Tuto skutečnost lze vysvětlit tím, že klasické fúze v letech 1992-93 vznikaly s cílem pokrýt poptávku na nenasyčených trzích především rozšířením škály nabízeného sortimentu výrobků a služeb, zatímco spojování podniků v loňském roce je projevem majetkového propojování subjektů, jež je typické v prostředí ustalujících se vlastnických vztahů standardní ekonomiky.

- **Rozhodnutí o povolení spojení podniků v telekomunikačním sektoru podpořilo záměry radikálního snížení počtu žadatelů o telefonní stanici.**

Ministerstvo povolilo spojení podniků Telecom a.s. a TelSource, a.s. při kterém společnost TelSource získala přibližně 27 % akcií SPT Telecom, a.s., jelikož obsah smlouvy mezi akcionáři byl orientován na spotřebitele v podobě uspokojování nenasyčené poptávky po získání telefonní stanice, zkrácení čekací doby na připojení a dosažení dalších kvalitativních parametrů telefonních služeb.

- **Zabezpečení investice a know-how pro zlepšení technologie zpracování pitné vody a čištění odpadních vod v severních Čechách byly rozhodujícím kritériem při povolení fúze.**

V roce 1995 MHS povolilo společnosti Welsh Water International Ltd (UK) získání kontroly nad společností Severočeské vodovody a kanalizace. Při zvažování hospodářských výhod ze spojení prvoinstanční orgán přihlédl zejména k zájmům spotřebitelů v tomto regionu.

- **Možnost napojení na distribuční sítě známých zahraničních firem, resp. podpora exportu výrobků rozhodovaly při schvalování povolení spojování podniků.**

Ministerstvo povolilo H.J. Heinz Company (USA) získání kontroly nad společností Průmysl mléčné výživy, a.s. m.j. z důvodu možnosti napojení českého podniku na distribuční síť Heinz.

- **V roce 1995 ministerstvo zasáhlo v 5 případech proti opatřením orgánů státní správy a orgánů obcí, které svými rozhodnutími omezovaly nebo vyloučily hospodářskou soutěž.**

Ve smyslu ustanovení § 18 zákona o ochraně hospodářské soutěže orgány státní správy a orgány obcí nesmějí vlastními opatřeními, zjevnou podporou nebo jinými způsoby omezit nebo vyloučit hospodářskou soutěž. Dozor nad uvedenými povinnostmi vykonává MHS, které na základě důkazů a rozborů výsledků může požadovat od orgánů státní správy nebo od orgánů obcí nápravu. Lze např. uvést případy, kdy odbor dopravy Magistrátu hl. m. Prahy odmítl vydávat souhlasná stanoviska ke koncesním listinám na provozování taxislužby v těch případech, kdy zájemci nemají trvalé bydliště v Praze, nebo kdy zastupitelstvo v Hradci Králové, přijalo závaznou vyhlášku, na jejímž základě omezilo sortiment zboží prodávaného

na stáncích. Rovněž městský úřad Znojmo aplikoval diferencovaný postup vůči podnikatelům při udělování souhlasu s odnětím zemědělské půdy pro výstavbu obchodního zařízení v bezcelním pásmu. MHS v uvedených případech dosáhlo zjednaní nápravy.

2. Informace o činnosti ministerstva podle jednotlivých odvětví ekonomiky, včetně přijatých restriktivních opatření

2.1. Obecně o způsobech sledování trendů rozvoje soutěžního prostředí na relevantních trzích

- **Stav a změny soutěžního prostředí na sledovaných relevantních trzích jsou systémově sledovány od roku 1993 podle metodiky COMP nebo verbálně popisem**

V roce 1993 byla zpracována původní metodika COMP pro orientační zhodnocení kvality soutěžního prostředí na relevantních trzích. Konstrukce metodiky je založena na sledování a kvantifikaci 5 kriteriálních veličin používaných (v různých modifikacích) v USA a v zemích EU při analýze tržní moci firem a podmínek jejich volnosti vstupu na trh včetně zjišťování stupně koncentrace trhu (Herfindahl-Hirshmanův index, fondová náročnost, inovační dynamika, výskyt vertikální integrace a residuální složka trhu).

Při porovnání vývoje soutěžního prostředí na 31 sledovaných relevantních trzích v časové řadě 1993 - 1995 je možno konstatovat, že u většiny trhů je stav soutěžního prostředí **dobrý s tendencí dalšího zlepšení** (na žádném z analyzovaných trhů nedošlo k významnějšímu zhoršení oproti roku 1994).

Z obecného hlediska tuto skutečnost lze zdůvodnit jednak významným nárůstem počtu podnikatelských subjektů - fyzických a právnických osob - vstupujících na trh za současného odstranění bariér pro vstup zahraničních konkurenčních firem a jednak vytvořením jasného a předvídatelného prostředí v oblasti ochrany konkurence, daným právním rámcem, převážně slučitelným s právem EU pro tuto oblast.

2.2. Administrativní monopoly

- **Nutnost ztransparentnění oblasti administrativních monopolů je nejnaléhavější na trhu elektroenergetiky**

Na trhu elektroenergetiky nedošlo během roku 1995 k výrazným změnám. Zachováno zůstalo dominantní postavení výrobce elektřiny, který vlastní i přenosovou soustavu včetně energetického dispečinku (ČEZ, a.s. vyrábí cca 80% elektřiny). Rozvodem a distribucí se zabývá 8 rozvodných energetických akciových společností (REAS), majících monopolní postavení na regionálních trzích. Dalšími subjekty na trhu jsou společnosti, jejichž hlavní činností je dovoz elektřiny (První energetická a.s., Moravská energetická a.s. a Czechpol s.r.o.). Pro podnikání a výkon správy v energetických odvětvích a Státní energetickou

inspekci platí od 1.1.1995 zákon č. 222/1994 tvořící pouze právní rámec pro řešení daných oblastí. Protože nebyly současně s energetickým zákonem vydány všechny prováděcí předpisy, zůstává nevyřešena celá řada zásadních problémů (**např. dovoz elektřiny soukromými společnostmi, ne zcela transparentní úprava způsobu stanovení výše podílu odběratele na nákladech dodavatele spojených s připojením, nemožnost objektivního stanovení výše poplatků za přenos elektřiny z důvodu nedokončení nákladové analýzy ČEZu v roce 1995 apod.**). Dalším problémem z hlediska ochrany hospodářské soutěže byly projevy zneužití dominantního postavení lokálními monopolními dodavateli elektřiny, kteří odmítali převzít přihlášky k odběru elektřiny a uzavřít smlouvy na nové dodávky do odběrných míst, pokud žadatelé neuhradili dluhy po přechozím odběrateli.

V tomto smyslu byly směřovány i stížnosti, které MHS obdrželo a řešilo ve správních řízeních. (Středočeská energetika, Pražská energetika, Východočeská energetika, Jihomoravská energetika). Restriktivní opatření, které ministerstvo realizovalo, spočívalo v nařízení odstranění protisoutěžního chování a uložení pokut (1 mil. Kč Středočeská energetika, 250 tis. Kč Pražská energetika).

MHS vyjádřilo připravenost spolupracovat s MPO na tvorbě právních předpisů upravujících oblast energetiky s cílem prosazení částečně konkurenčního prostředí v této oblasti.

• Plynárenství

Zemní plyn: **České plynárenství si upevnilo výrazně svou pozici na trhu energie.**

Podnikání se zemním plynem patří do oblasti administrativních monopolů. Na trhu působí monopolní dovozce a přepravce plynu a osm regionálních plynárenských distribučních společností, majících monopolní postavení na regionálních trzích. (Při privatizaci plynárenství ministerstvo docílilo rozdělení ČPP na obchodně přepravní část a distribuční společnosti).

V roce 1995 se v ČR spotřebovalo 7,77 miliard m³ zemního plynu (oproti 6,7 mld. m³ v roce 1994); vzestup spotřeby ukazuje, že zemní plyn si díky svým vlastnostem a dosud příznivé ceně získává nové odběratele. Narůstá délka místních sítí a počet přípojek.

V roce 1995 ministerstvo prokázalo Jihomoravské plynárenské a.s. podmiňování uzavření nové smlouvy na dodávku plynu do cihelny tím, že nový odběratel bude ručit za zaplacení dluhu původního odběratele. Přijaté restriktivní opatření spočívá v uložení pokuty ve výši 500 tis. Kč.

Trh zkapalněného plynu v lahvích, resp. zásobnících

Jednotlivé plnírny patřící Českému plynárenskému podniku byly privatizovány a vznikly samostatné subjekty s regionální působností (např. Flaga, Prima, Progas, Tyczka). Na tomto trhu ministerstvo povolilo spojení podniků Česká Tyczkaplyn/Progas. Při zkoumání dopadu na hospodářskou soutěž ze spojení podniků ministerstvo přihlédlo k možnému ovlivnění dynamiky rozvoje tržních struktur jednoho relevantního trhu na trh patřící do jiného hospodářského stupně (společnosti působící na trhu zkapalněného plynu v lahvích jsou závislé na významném dodavateli tohoto plynu, kterým je Česká rafinérská a.s.).

- Rychlé zavádění nových technologií ve sdělovací technice umožnilo působení konkurenčních tlaků nejvíce v telekomunikačním sektoru s tendencí dalšího pozitivního vývoje na konkurenční prostředí a zájmy spotřebitele

Na trhu telekomunikačních služeb působí SPT Telecom a.s.. V roce 1995 vstoupil do uvedené společnosti zahraniční strategický partner. Podle usnesení vlády bude zachováno monopolní postavení SPT Telecom v oblasti mezinárodních a meziměstských sítí až do roku 2000. MHS podporovalo umožnění vstupu soukromých subjektů na trh telekomunikačních služeb ve vybraných místních sítích a tím vytvoření částečné konkurence monopolnímu operátorovi - SPT Telecom. Vstup dalších subjektů do místních sítí byl umožněn ve vybraných 16 oblastech ČR. Na trhu mobilních telefonů ke vzniku soutěžního prostředí v roce 1995 nedošlo, neboť zde působil jediný operátor a to společnost Eurotel. Změna nastala v roce 1996, kdy byla vydána další dvě pověření na provozování bezdrátové telefonie GSM (Eurotel a T-Mobil).

V roce 1995 ministerstvo řešilo případ dohody mezi SPT Telecom, a.s. - PTT Telecom, B.V - Swiss PTT ATT International Inc - Tel Source N.V. Ministerstvo povolilo výjimku z neplatnosti podle § 3 - dohody omezující soutěž, když vzalo v úvahu, že uzavřené smlouvy mezi účastníky řízení mohou podpořit technický a hospodářský rozvoj z důvodu veřejného zájmu.

• Doprava

Železniční doprava: Oddělením infrastruktury od provozu a obchodní činnosti v železniční dopravě by vznikaly pouze nesoutěžící subjekty.

V průběhu roku 1995 byly formulovány cíle, strategické záměry a metody pro dosažení restrukturalizace Českých drah. Poradou ministrů 7.11.1995 byly schváleny zásady a rozhodnuto o nedělení technologicky návazných činností ČD a ponechání celostátní dráhy a majetku nezbytného pro zajištění osobní a nákladní dopravy ve státních rukách.

Dále bylo obecně konstatováno, že soutěžní prostředí by vznikalo umělým dělením na subsystemy bez přímé vazby na zákazníky (oddělení infrastruktury od provozu a obchodní činnosti), resp. by vznikalo dělením na fakticky nesoutěžící druhy železniční dopravy.

Autobusová doprava

Soutěžní prostředí na trzích dálkových linek je dobré, na trzích regionálních a místních linek je v současné době špatné. Při srovnání stavu soutěžního prostředí v roce 1994 a 1995 nedošlo v linkové osobní dopravě jako celku k pozitivním změnám.

Rozvoj soutěžního prostředí v místní linkové osobní autobusové dopravě je brzděn momentální neatraktivností tohoto odvětví jakožto podnikatelské aktivity, a to vzhledem k existující regulaci cen, státním dotacím a na ně navazujícím uplatňováním regulačních zásahů ve vstupu do odvětví ve smyslu ustanovení zákona č. 111/1994 Sb., o silniční dopravě (za účelem zabezpečení územní obslužnosti).

V roce 1995 ministerstvo učinilo restriktivní opatření v oblasti nákladní dopravy za prokázání kartelové dohody uzavřené mezi Centrumsped a Čechofrachtem spočívající v uplatňování

stejně ceny u spedičních služeb; byla uložena pokuta ve výši 327 tis. Kč. Současně zahájilo správní řízení ve věci způsobu vydávání karnetu TIR Česmadem Bohemia.

- **Poštovní služby**

Soutěžní prostředí na trhu kurýrních služeb lze považovat za dobré, i když platný poštovní zákon č. 222/1946 Sb. kurýrní činnost umožňuje jen jednomu subjektu. Ostatní subjekty působí na tomto trhu v podstatě nezákonně. Na trhu poštovních služeb spadajících do tzv. poštovní výhrady (listovní zásilky, jejichž cena podléhá regulaci) působí jeden subjekt - Česká pošta s.p.; monopolní postavení je dáno výše uvedeným zákonem.

V roce 1995 pokračovaly práce na návrhu nového zákona o poštovních službách, kde doručování listovních zásilek za regulované ceny bude umožněno jedinému subjektu, ale bude dalším subjektům umožněno provádět i doručování zásilek za ceny neregulované.

MHS svá stanoviska a opatření z hlediska soutěže aplikovalo formou připomínek k připravovanému zákonu. Podněty, týkající se oblasti poštovních služeb se vztahovaly ke kvalitě poštovních služeb (hustota pošt, provozní doba, metoda vyřizování nedoručených zásilek apod.), byly řešeny mimo správní řízení.

- **Chemický a farmaceutický průmysl**

Rafinérsko-petrochemický a chemický průmysl

Soutěžní prostředí na trzích rafinérsko-petrochemického průmyslu lze hodnotit jako dobré.

V roce 1995 vznikla společnost Česká rafinérská a.s. spojením rafinérií, které byly součástí podniků Kaučuk a Chemopetrol. Dále byla vytvořena a.s. Unipetrol a sjednány definitivní smlouvy mezi Unipetrole a mezinárodními ropnými společnostmi, sdruženými v IOC (Shell, AGIP a CONOCO) o jejich vstupu do českých rafinérií formou navýšení základního kapitálu.

Ve výrobě pohonných hmot, ale i dalších odvětvích petrochemického a chemického průmyslu, existuje vysoká koncentrace, což je dáno charakterem výroby, nadnárodním geografickým rozměrem trhu a nutností ekonomické optimalizace výrobních kapacit. Vliv zahraniční konkurence je způsoben značným přebytkem výrobních kapacit v celoevropském měřítku.

MHS se aktivně podílelo na procesu privatizace a restrukturalizace rafinérsko-petrochemického průmyslu od roku 1992 a v průběhu meziresortních jednáních nesouhlasilo s přiřazením ropovodů a produktovodů ke vznikajícímu holdingu a to z důvodu možnosti omezení přístupu k nejlevnější přepravě konkurenčním společnostem. Na druhé straně ministerstvo nerozporovalo spojení obou českých rafinérií a vymezilo geograficky trh v rámci středoevropského regionu.

Farmaceutický průmysl

- ◆ **Čeští výrobci léků odolávají tlakům velkých zahraničních společností. 41% léků spotřebovaných v ČR bylo domácí provenience**

Soutěžní prostředí na trhu léčiv lze hodnotit jako dobré, oproti roku 1994 nedošlo k výrazné změně. České farmaceutické společnosti, i když jsou podrobeny tlaku zahraniční konkurence, si i nadále podržely v některých skupinách a druzích léků dominantní postavení.

- ◆ **Čtyři distributoři léčiv ovládají 60% relevantního trhu.**

V roce 1995 došlo na trhu distribuce léčiv oproti roku 1993 ke zvýšení koncentrace trhu. Z původních 320 distributorů léčiv se výrazně prosadilo 10 společností, z nichž 4 největší (mající dohromady 60% podíl na relevantním trhu) několikanásobně zvýšily oproti roku 1993 svůj obrát. Soutěžní prostředí se zhoršilo.

• Potraviny a pochutiny

Pivo

V roce 1995 zůstalo na trhu piva zachováno dobré soutěžní prostředí zhruba na stejné úrovni jako v roce 1994. Žádný z pivovarů nezískal dominantní postavení. Do a.s. Pražské pivovary kapitálově vstoupila britská společnost Bass PLC, která získala i majoritu v pivovarech Vratislavice a Ostrava s cílem propojit tyto společnosti. Spojením nedošlo k překročení 30% podílu celkového obrátu na relevantním trhu.

Cigarety

Soutěžní prostředí je i v roce 1995 hodnoceno stále jako málo soutěžní, i když oproti roku 1994 došlo k mírnému zlepšení. Zákonem č. 303/1993 Sb. došlo ke zrušení státního tabákového monopolu a tím došlo k určitému nárůstu počtu soutěžitelů. Dominantní postavení na českém trhu zaujímá a.s. Tabák Kutná Hora, která jako jediný soutěžitel má vybudovanou kompletní zpracovnu tabáku. Nelegální dovozy se podle odhadu oproti roku 1994 snížily. Zvýšení cen je důsledkem nárůstu spotřební daně.

Mléko

Soutěžní prostředí na tomto trhu lze hodnotit jako dobré, oproti roku 1994 nedošlo k podstatnější změně. V roce 1995 byl zaznamenán trend spojování některých, především menších, mlékáren. Převaha nabídky mléka nad poptávkou si vyžadovala nutnost regulace trhu prostřednictvím Státního fondu tržní regulace v zemědělství.

V odvětví potravin a pochutin bylo v roce 1995 učiněno několik významných restriktivních opatření. Ministerstvo posoudilo chování **Likérky Stock Plzeň**, která vázala prodej nápoje Fernet Stock na odběr dalších druhů alkoholických nápojů jako zneužití dominantního postavení a současně uložilo pokutu ve výši 3 mil. Kč. MHS vydalo rovněž rozhodnutí ve věci Mlékárny Olešnice, která zneužila svého dominantního postavení tím, že svým dodavatelům účtovala rozdílné nákupní ceny mléka, pokuta činila 10 tis. Kč. V roce 1995 byla prokázána kartelová dohoda v oblasti nákupu a prodeje mléka, uzavřená mezi šesti mlékařskými družstvy (pokuta 40 tis. Kč). Veterinární a asanační ústav Mankovice aplikoval rozdílné podmínky vůči dodavatelům jatečního odpadu. Ministerstvo kvalifikovalo toto chování jako zneužití dominantního postavení a uložilo pokutu 100 tis. Kč.

- **Elektrotechnika:** V roce 1990 působilo v odvětví 120 státních podniků a a.s., na začátku roku 1995 mělo přes 350 firem s více než 25 pracovníky převažující elektrotechnickou produkcí.

Elektrotechnika je odvětví s dobrým soutěžním prostředím, které je tvořeno především výrazným dovozem. Tuzemské subjekty působící na trhu elektrotechniky se v řadě případů zaměřují na kompletování, resp. montáž výrobků. V roce 1995 nedošlo oproti roku 1994 k výrazné změně na trhu.

- **Stavebnictví:** V roce 1995 soutěžilo na trhu stavebních prací 1184 firem (s 25 a více pracovníky).

Trh stavebních prací je dostatečně strukturovaný a ze soutěžního hlediska ho lze považovat za jeden z nejlepších. Na tomto trhu soutěžilo v roce 1995 1184 firem (s 25 a více pracovníky), které provedly práce v objemu o 8,5% větším než v roce 1994. Významné je, že podíl nestátní sféry na celkovém objemu stavebních prací činil v roce 1995 již 95,3%.

V průmyslu stavebních hmot došlo v roce 1995 k dalšímu zvýšení počtu privatizovaných subjektů v některých oborech (např. pórobeton), čímž byl obdobně jako u stavební výroby snížen podíl státního vlastnictví. Soutěžní prostředí v hlavních oborech, t.j. výrobě cementu, zdicích materiálů, kamene a výrobcích stavební keramiky nedoznalo významnějších změn oproti roku 1994 a lze jej hodnotit jako dobré. Pozitivní vývoj soutěžního prostředí lze očekávat v důsledku připravované investiční výstavby některých nových výrobních kapacit, jako je např. realizace rozsáhlého investičního záměru společnosti Meindl, po jehož dokončení dojde k významným změnám na trhu střešní krytiny.

- **Strojírenství**

Automobilový průmysl. Osobní automobily střední třídy

Cenové změny na trhu osobních automobilů střední třídy v roce 1995, ke kterým došlo v důsledku snížení cen zahraničních vozů, vedly k podstatnému snížení diferencí mezi cenami domácí a zahraniční produkce. Rozdíl cca 90 tis. Kč, který byl na počátku roku 1995 mezi nejlevnějším modelem domácí a zahraniční produkce, se po snížení cen vozu Opel Corsa v měsíci září na 235 000,- Kč a následně i dalších značek zahraničních vozů snížil na 15 tis. Kč. Z hlediska hospodářské soutěže jde o změny pozitivní, neboť vyrovnání cenových hladin u domácí a zahraniční produkce způsobuje tlak na domácího dominantního výrobce. Je otázkou, zda zájem o zahraniční vozy bude trvat i nadále a zda se ceny zahraničních vozů udrží na současné výši s ohledem na skutečnost, že v západní Evropě dochází k soustavnému zvyšování cen osobních automobilů. Faktorem však zůstává, že v meziročním absolutním srovnání za měsíce leden-březen 1995/96 se snížil podíl Škodovky na celkových prodejkách vozů ze 64,9% v roce 1995 na 58% v roce 1996. Trh osobních automobilů střední třídy lze hodnotit jako dobrý.

V roce 1995 ministerstvo zahájilo dvě správní řízení v tomto odvětví. Nedodávání plechových náhradních dílů pro osobní automobily z důvodu prokázaného pasivního přístupu výrobce automobilů Škoda a.a.s. při převedení technologických zařízení na výrobu náhradních dílů do

jiného místa mimo výrobní závod bylo ministerstvem posouzeno jako zneužití dominantního postavení. Účastníkovi řízení byla uložena pokuta ve výši 3,5 mil. Kč. Další represivní opatření MHS souvisí s prokázáním zneužití dominantního postavení společnosti Automobiles Peugeot, spočívající ve stanovení a uplatňování rozdílných cenových sazeb za stejnou službu (rozhodnutí vydáno na počátku roku 1996, uložena pokuta ve výši 145 tis. Kč).

S cílem zmírnění omezujících ustanovení ovlivňujících volnost rozhodování v podnikatelských aktivitách prodejců automobilů, které jsou obsahem smluv mezi zástupci značkových zahraničních firem dovážejících osobní automobily a těmito prodejci (omezení teritoriální působnosti prodejců, zákaz prodeje konkurenčních značek automobilů, povinnost vést obchod s ojetými auty apod.), ministerstvo iniciovalo jednání se zástupci těchto firem, na jehož základě byla většina restriktivních podmínek odstraněna z původních smluv.

Nákladní automobily: Dokončena privatizace a obrat k lepšímu.

Tuzemští výrobci nákladních automobilů jsou pod silným tlakem konkurenčních zahraničních společností, vyrábějících nákladní automobily stejné kategorie. V roce 1995 hlavní čeští výrobci Škoda Liaz, Tatra, Avia a Ross dodali na trh 3096 automobilů. Za stejné období bylo dovezeno přes 2700 automobilů této kategorie, zejména značek DAF, Iveco, Man a Volvo. V této souvislosti je třeba konstatovat, že cenové rozdíly mezi českými a dovezenými nákladními automobily jsou stále významné. V roce 1995 byla dokončena privatizace tuzemských výrobců užitkových vozidel (převzetí majoritního podílu Avie korejsko-rakouským koncernem Daewoo-Steyer a ovládnutí automobilky Liaz a Tatra koncernem Škoda). Je možno konstatovat, že rok 1995 znamenal pro výrobce nákladních automobilů obrat k lepšímu. Dokazuje to nejen vyšší prodej vozů, ale i ekonomické výsledky firem. Vzhledem k rozdílným typům a nosnosti vozů si čeští výrobci nákladních automobilů vzájemně příliš nekonkurují.

Zemědělské traktory: 40 autorizovaných prodejců Zetoru realizuje 79% prodejů traktorů v ČR

Tato skutečnost svědčí o tom, že jakýkoliv vstup potencionálně významného subjektu na tento trh by byl obtížný. Vybudování vlastní obchodní sítě svými dealery značně zatíží potenciálního nového výrobce případně dovozce. Toto zatížení by se promítlo do nákladů a tím i do ceny srovnatelných výrobků.

Z údajů získaných v roce 1995 Zetor Brno a Agrostroj Prostějov prodaly na trhu ČR 621 zemědělských traktorů s výkonem motoru 18-90kW. Současně bylo dovezeno 153 značkových traktorů se stejným výkonem motoru od zahraničních firem (Case IH, FENDT, FIATAGRI, Massey Ferguson, John Deere, Steyer, LTZ, MTZ, ZTS). Dovážené traktory doplňují sortiment ve výkonových třídách, které Zetor nevyrábí, nebo jsou to traktory technicky dokonalejší. Traktory dovezené ze zemí EU a USA jsou cenově 2x dražší, zatímco traktory dovezené z Ruska a Běloruska cenově nižší v průměru o 40%. Trh je silně koncentrovaný, konkurence je omezená.

Velkopřůměrové pletací stroje: Zbrojovka Vsetín má 100% podíl na trhu. Tři obchodní zastoupení významných evropských výrobců neuskutečnila od roku 1994 žádný dovoz do ČR.

Podmínky pro existenci soutěžního prostředí na relevantním trhu velkopřůměrových pletacích strojů jsou dány existencí jediného tuzemského výrobce, etablováním obchodních zastoupení tří významných evropských výrobců a možností vstupu dalších subjektů (asi 20), které mohou dovoz VPS realizovat v rámci svých obchodních aktivit v oboru textilních strojů. Při posuzování konkurenčního prostředí na daném relevantním trhu je třeba vzít v úvahu následující skutečnosti: stagnace poptávky po VPS v důsledku celkové recese textilního průmyslu, způsobené efektivním dovozem levných textilních výrobků, zejména ze zemí východní Asie, výrazné cenové diference mezi tuzemskými a zahraničními stroji, dále pak fakt, že vybavenost českých textilních podniků je relativně na dobré úrovni (převážně z 80. let), přičemž konstrukce těchto pletacích strojů umožní jejich používání zhruba ještě dalších dvacet let (z tohoto důvodu nejsou textilky nezbytně nuceny k obnově strojního parku).

Relevantní trh velkopřůměrových pletacích strojů je posuzován z hlediska kvality soutěžního prostředí jako trh silně koncentrovaný s výraznými bariérami a velkým rizikem pro vstup dalších soutěžitelů na tento relevantní trh.

Stavební stroje: Jen omezený počet firem působících na trzích je schopen zajistit vysoké technické a provozní požadavky odběratelů.

Stavební stroje zahrnují rozsáhlé spektrum strojírenských výrobků pro stavebnictví, s využitím v zemědělství, v lesnictví i v řadě dalších průmyslových oborů. Jedná se o zemní stroje, silniční stroje, zhutňovací stroje, stroje pro výrobu, přepravu a zpracování betonu a maltových směsí a o manipulační a zvedací techniku pro stavebnictví. V předkládané zprávě je pojednáno pouze o lopatových rýpadlech, kolových nakladačích a rýpadlo-nakladačích. Analýzy provedené ministerstvem prokázaly, že trhy těchto strojů mají tendenci ke vzniku oligopolní struktury s dominantní pozicí úzké skupiny firem. Vstup na relevantní trhy je podmíněn vytvořením dostatečné sítě prodejních a servisních míst. Dále předpokládá špičkovou úroveň v oboru. Trh akceptuje rozdíly v cenové úrovni pouze v malém rozsahu (max. 10% nejlepších výrobků). Kvalita soutěžního prostředí na hodnocených trzích se v období let 1989-1995 mírně zlepšila.

- **Bankovníctví: vývoj bankovního sektoru jako celku je ovlivňován především činností velkých bank**

V roce 1995 působilo na trhu 55 peněžních ústavů (49 komerčních bank a 6 stavebních spořitelen). Kvalita soutěžního prostředí na trhu bankovníctví je značně ovlivněna soustředěním bankovních služeb v pěti peněžních ústavech - Komerční bance, České spořitelně, ČSOB, IPB a AGB. Postavení těchto pěti nejsilnějších bank (podle velikosti základního jmění) bylo v roce 1995 v přijímání vkladů 76,44% (oproti 83,07% v roce 1994) a poskytování úvěrů 67,63% (oproti 69,13% v roce 1994). Koncentrace na trhu bankovních služeb se postupně snižuje, resp. zvyšují se podíly menších bank. Na českém trhu jsou však dosud málo zastoupeny banky „střední velikosti“ (v relacích ČR). Očekávané spojování menších bank zvýší konkurenci ve vkladových, úvěrových a dalších bankovních službách a

doplní banky střední velikosti. Přestože dochází k postupnému snižování tržních podílů nejvýznamnějších peněžních ústavů, lze nadále české bankovníctví charakterizovat jako trh oligopolní konkurence - málo soutěžní prostředí.

V roce 1995 ministerstvo učinilo restriktivní opatření vůči České spořitelně tím, že posoudilo nedostatečné oznámení o změnách podmínek úrokové bonifikace spořicího účtu a nepřiměřené podmínky zakotvené ve smlouvách s klienty (např. závazek klienta vzdát se svého práva vyjádřit názor na změny obchodních podmínek, odpovědnost majitele účtu za případné škody vzniklé v důsledku ztráty, odcizení, padělání podpisů osob oprávněných nakládat s účtem apod.) jako zneužití dominantního postavení a uložilo České spořitelně pokutu ve výši 1 mil. Kč.

- **Pojišťovnictví je rostoucím odvětvím. Vedoucím pojistitelem zatím zůstává Česká pojišťovna s 69,5% podílem podle předepsaného pojistného.**

Odbor státního dohledu nad pojišťovnami MF dal souhlas k činnosti 35 subjektům, z toho 8 v roce 1995. MHS sledovalo stav konkurenčního prostředí na trzích havarijního pojištění motorových vozidel soukromých osob a podnikatelů, pojištění domácností a životního a úrazového pojištění. Všechny trhy lze charakterizovat jako trhy s málo soutěžním prostředím s přetrvávajícím silně dominantním postavením České pojišťovny a.s. (65,5% podíl oproti 76,8% v roce 1994). Postavení, které si ČP doposud udržela je dáno historicky, kdy po čtyřicet let byla jediným pojišťovacím ústavem. Zapojování dalších subjektů a posilování jejich postavení však ukazuje na postupně se rozvíjející trh. (V oblasti havarijního pojištění vozidel soukromých osob působilo v roce 1995 v ČR 7 pojišťoven oproti třem pojišťovnám v roce 1994, havarijní pojištění vozidel právnických osob poskytovalo 9 subjektů oproti 8 v předchozím roce, pojištění domácností poskytovalo 11 subjektů a životní pojištění 15 subjektů). 29 pojišťoven (členů České asociace pojišťoven) z celkového počtu 35 s licencií MF dosáhlo v roce 1995 předepsané pojistné 33,8 mld. Kč, což je 14% zvýšení oproti roku 1994. Šest nejsilnějších pojišťoven (ČP, Česká Kooperativa, Moravskoslezská Kooperativa, Nationale-Nederlanden, Pojišťovna IB a Allianz) mají dohromady 93,3% podíl v pojišťovnictví. V roce 1995 komerční pojišťovny vyplatily na náhrady za vzniklé škody 19 mld. Kč. O tom, že trh pojišťovnictví se rychle rozvíjí svědčí i údaje o počtu pracovníků v tomto sektoru (statistika pojišťoven ČAP) - 14 443 pracovníků, což představuje **60,4% nárůst** oproti roku 1992.

- **Celulózo-papírenský průmysl: výrazné oživení poptávky v roce 1995**

Celulózo-papírenský průmysl byl v roce 1995 celosvětově ve znamení vzestupu. Po několikaleté krizi odvětví, která vyvrcholila v roce 1992 došlo v roce 1994 k postupnému oživení (cena buničiny v roce 1993 se pohybovala v rozmezí 6-9 tis. Kč za tunu, koncem konce roku 1995 ceny vystoupaly na 20-25 tis. Kč za tunu. Recese způsobila tlak na snižování nákladů u výrobců a dodavatelů, což prohloubilo trend k integraci společností na národní a nadnárodní úrovni (např. ministerstvo povolilo fúzi OSPAP - Leykam Mürztaler již v roce 1993. Rakouská firma poté fúzovala v roce 1994 s nizozemským koncernem KNP BT a OSPAP se tímto způsobem stal součástí jejich velkoobchodní divize). Celková výrobní kapacita papíren je cca 900 tis. tun papíru a lepenek ročně. ČR disponuje na jedné straně relativně moderními celulózkami, na druhé straně však stojí zastaralá výrobní základna (ta se odráží v produktivitě práce - např. ve Švédsku je roční produkce na pracovníka 506 tun

vlákniny, papíru a lepenky dohromady. V České republice pouze 46,5 tuny). 90% výroby papíru a celulózy v ČR je soustředěno v 5 podnicích (Sepap, Biocel, Jihočeské papírny, Olšanské papírny a Krkonošské papírny). Zaznamenaný vzestup rozvoje celulózo-papírenského odvětví lze vysvětlit několikaletou konjunkturou v polygrafii. **Poptávka malých a středních tiskáren**, zejména po nejrůznějších natíraných grafických papírech, z nichž se zhotovují různé reklamní prospekty, stále roste. Aby obstáli největší domácí výrobci papíru (Sepap Štětí a JiP) tlaku zahraniční konkurence, snižují počty pracovníků nebo redukují sortiment vyrobených položek (OSPAP prodával v roce 1990 10 tis. položek, v roce 1995 3 tisíce).

V současné době ministerstvo zaznamenává trendy k vytváření silného uskupení 17 firem celulózo-papírenského a navazujícího průmyslu v čele s ICEC Holding Ostrava. Z důvodu vyloučení rizika předpokládané koncentrace a jejich možných negativních dopadů na hospodářskou soutěž začalo MHS s monitorováním majetkových vztahů na tomto trhu. S přihlédnutím ke značným dovozům papíru do ČR a k vysoké nabídce celulózo-papírenských výrobků tuzemských výrobců lze charakterizovat soutěžní prostředí v odvětví jako dobré.

- **Trh „řezivo jehličnaté neopracované“ je dokonale konkurenční**

Dřevozpracující průmysl v ČR prošel řadou systémových změn - v majetkových poměrech, v technologiích zpracování, v celkové strategii oboru i ve změnách, vyvolaných rozvojem podnikání. V roce 1994 skončila stagnace poptávky na trhu dřevozpracujících strojů a zařízení a rychle vzrůstá poptávka zvláště v oblasti primárního zpracování dřevní hmoty. Transformací dřevozpracujícího průmyslu, zejména privatizací státního vlastnictví a restitucemi, byly vytvořeny podmínky pro existenci soutěžního prostředí ve výrobě neopracovaného jehličnatého řeziva. V roce 1990 působilo na tomto trhu 23 státních podniků. V roce 1995 bylo evidováno 110 výrobců (s podílem 60% na celkové produkci), z nichž žádný nemá dominantní postavení, a velký počet statisticky nepodchycených výrobců (odhadem asi 600), kteří tvoří reziduální složku trhu. Dovoz dřeva je zanedbatelný. V této souvislosti je nutno uvést, že pilařské provozy nespádají organizačně pod jedno odvětví. Kromě dřevařského průmyslu provozuje pilařskou výrobu stavebnictví, strojírenství a další obory v rámci MPO ČR. Další dřevozpracující kapacity jsou v kompetenci MZE, Vojenských lesů a statků, MŠ ČR a Kanceláře prezidenta republiky. Fondová náročnost pro vstup na trh je středně velká až nízká; z hlediska ochrany hospodářské soutěže to znamená nízkou bariéru pro vstup nových soutěžitelů na trh (odborný odhad výše investic pro vybudování malé pilařské kapacity pro zpracování 8 - 10 tis. m³ kulatiny činí cca 10 mil. Kč). Z hlediska kvality soutěžního prostředí je relevantní trh řezivo jehličnaté neopracované posuzován jako trh dostatečně strukturovaný a dokonale konkurenční. Prognózy oborových expertů, založené na vývoji evropského a tuzemského trhu předpokládají strmý pád cen surového dřeva v 1. pololetí roku 1996. Státní podnik Lesy ČR počítá s poklesem cen dřeva v průměru o 15 až 20%. Tato skutečnost se sekundárně promítá i do ceny kulatiny, která se zpracovává jako řezivo. Znovuoživení poptávky po nezpracovaném dřevu by mělo ovšem nastat až koncem roku 1996.

- **Sdělovací prostředky: Mediální oblast pokrývají trh informací a trh reklam.**

Stav soutěžního prostředí na mediálním trhu byl v roce 1995 ovlivněn zejména majetkovými přesuny ve společnostech, provozujících sdělovací prostředky, rychlým vývojem technologie, vedoucí k digitalizaci, která znamená prolínání médií různého druhu, nenasyceností trhu

reklam, který ročně pohltí miliardy korun, snahami o docílení multimediálních koncentrací (radio Nová Alfa - televize Nova), které by umožňovaly vzájemné zpětné posilování postavení fúzujících subjektů na reklamním trhu, dále sesít'ováním regionálních rádií a vytvořením Asociace regionálních televizí. V této souvislosti je třeba uvést, že novela zákona o rozhlasovém a televizním vysílání stanovuje provozovateli vysílání povinnost informovat orgán udělující licence (Radu pro rozhlasové a televizní vysílání) o tom, že došlo ke spojení podniku s podnikem jiné osoby z této oblasti. Na mediálním trhu byl rovněž zaznamenán případ, kdy držitel licence provedl změny programové skladby vysílání bez souhlasu Rady pro rozhlasové a televizní vysílání.

Aktivity MHS v mediální oblasti spočívaly jednak v přijímání restriktivních opatření v případech prokázaného porušení zákona (Kabel Plus Jižní Morava - zvyšování poplatků za služby, shledáno zneužitím dominantního postavení a uložena pokuta ve výši 500 tis. Kč, dále Ředitelství dálnic Praha /firma Quo s.r.o., smlouva o pronájmu pozemků na umíst'ování billboardů, kvalifikovaná jako dohoda narušující soutěž) dále ve vyvíjení činnosti v oblasti legislativní s cílem prosazení prosoutěžního hlediska v příslušné zákonné úpravě. Ministerstvo již v roce 1994 posoudilo v případě ČMFS kategorii „zpravodajství“ jako ekonomickou aktivitu a v souladu s přístupy aplikovanými jinými antimonopolními úřady (zejména SRN a Španělska) zpracovalo definici „zpravodajství“. V roce 1995 MHS ve spolupráci s Ministerstvem kultury dosáhlo toho, že do novely zákona o rozhlasovém a televizním vysílání byla zahrnuta definice „zpravodajství“ ve standardním pojetí zemí EU.

Na základě nutnosti nalézt praktické řešení při rozhodování v případech tzv. „křížového vlastnictví“ v médiích MHS prosazovalo v roce 1995 kodifikaci pravidel kumulace majetku v této oblasti. Vychází ze zkušeností většiny zemí Evropské Unie, která přijala opatření související s problematikou monomediální koncentrace (aby jedna osoba nemohla kontrolovat více médií jednoho druhu), multimediální koncentrace (jeden subjekt nemůže kontrolovat média různého druhu) a dále opatření související s výší akciových podílů v médiích. Přijetí pravidla pro „křížení vlastnictví“ by vneslo právní jistotu mezi podnikatelské subjekty. Současná praxe ministerstva při posuzování případů multimediální koncentrace je dána možností platného zákona o ochraně hospodářské soutěže a je založena na zkoumání možných dopadů ze spojení na trh reklamy.

V roce 1995 MHS posoudilo řadu případů exkluzivních smluv v oblasti mediálního trhu a tyto dohody schválilo (exkluzivní distribuce tisku - K-servis/Moravskoslezský den, exkluzivní smlouva na hokejové TV pořady - ČT, exkluzivní smlouva o umístění reklam na vozidlech městské dopravy - Ostrava, Brno).

Rozhlas: V roce 1995 vysílalo 79 lokálních a regionálních rozhlasových stanic.

V roce 1995 nedošlo oproti roku předcházejícímu k výrazné změně soutěžního prostředí. V průběhu roku se pouze snížil počet celoplošných rozhlasových stanic o jednu, když přestalo vysílat rádio Golem. Nadále tedy celoplošně vysílají veřejnoprávní Český rozhlas a tři stanice na základě licence - Frekvence 1, Rádio Alfa (od 1.10. pod názvem Rádio Nová Alfa) a Svobodná Evropa.

V roce 1995 vysílalo celkem 79 lokálních (stanice vysílající ve městech) a regionálních (stanice vysílající v regionu) rozhlasových stanic. Soutěžní prostředí v dané oblasti lze charakterizovat jako dobré.

Televize: Velké investiční náklady jsou bariérou pro vstup na trh celoplošného televizního vysílání. V ČR působí 37 společností provozujících kabelovou televizi.

Celoplošné vysílání zajišťovala v loňském roce jednak televize veřejnoprávní na dvou vysílacích okruzích - t.j. Česká televize na ČT 1 a ČT 2 a jednak soukromoprávní CNTS Nova na základě udělené licence. Televize Premiéra je sice rovněž nositelem celoplošné licence, avšak podle zjištění Rady pro rozhlasové a televizní vysílání pokrývá svým signálem doposud pouze zhruba 68% území ČR. Televize Premiéra je zároveň i držitelem licence pro regionální vysílání, což v praxi znamená, že lokální televize (vysílající pro města) a regionální televize (vysílající v regionu) šíří v určeném čase - max. 3 hodiny denně - svůj program na stejné vysílací frekvenci. Licencí pro šíření signálu kabelem je uděleno celkem 76. Licencí k provozování satelitního vysílání obdržely 3 subjekty - Art Production K, CET 21 a FTV Premiéra, z nichž ani jeden v loňském roce nevysílal. V roce 1995 byla přijata novela zákona o rozhlasovém a televizním vysílání, která změnila přidělování licencí pro kabelové a satelitní vysílání v pouhou registraci. Poslanecký návrh byl zdůvodněn liberalizací přístupu k tomuto druhu podnikání.

Tisk: 13 deníků s celorepublikovým působením je evropský nadstandard.

Oblast tisku se vyznačuje nejlépe rozvinutým soutěžním prostředím v oblasti médií. Mimo deníků s celorepublikovou působností, kterých je vydáváno 13, jsou vydávány i další tituly regionální. Některé deníky jsou vydávány ve více mutacích - většinou české a moravské - (Mladá Fronta Dnes, Svobodné Slovo) a rovněž regionální deníky vydávají mutace pro příslušné okresy. Na základě vypracovaných přehledů soutěžitelů lze odvodit, že žádný z deníků nezaujímá na trhu České republiky dominantní postavení - ať již na celorepublikové či regionální úrovni. Obdobná je i situace v oblasti týdeníků či magazínů s vyšší periodicitou. Obecně je možné konstatovat, že na trhu informací zprostředkovaných tiskem, je dobré soutěžní prostředí. Postavení na relevantním trhu je v dané oblasti ovlivněno čteností tiskovin, což má ve většině případů vliv i na trh reklamy. S tím souvisí i možnost stanovování výše cen za reklamu jednotlivými subjekty. Důležité je i zaměření periodika. Například vysoký podíl reklamy lze zaznamenat u Hospodářských novin, které čtou především podnikatelé a odborná veřejnost.

Z á v ě r

- Ve smyslu zadání z jednání schůze vlády ČR z 5. června 1996, bod 12, je předkládána informace o činnosti ministerstva pro hospodářskou soutěž v roce 1995 vztahující se k **31 hlavním trhům patřícím do 16 odvětví ekonomiky**. V případech prokázaného protisoutěžního chování podnikatelských subjektů na některém z těchto trhů jsou na závěr příslušných kapitol uvedena **přijata restriktivní opatření**, která MHS učinil^o v rámci správních řízení, případně je poukázáno na aktivity ministerstva podniknuté s cílem zlepšení konkurenčního prostředí ve **prospěch spotřebitele**.
- Při porovnání vývoje soutěžního prostředí na sledovaných trzích v časové řadě 1993-1995 je možné konstatovat, že **u většiny trhů je stav soutěžního prostředí dobrý s tendencí dalšího zlepšení** (příloha).
- V roce 1995 ministerstvo věnovalo zvýšenou pozornost kontrole vývoje ekonomické koncentrace s cílem zabránit možnému zhoršení konkurence na příslušném trhu. Závěry z analýz ministerstva ukazují na skutečnost, že **nejsilnější tendence ke spojování podniků lze zaznamenat ve strojírenství** (MHS povolilo 14 fúzí v různých oborech odvětví souvisejících např. s výrobou jeřábů, důlních lokomotiv, pružin, volantů, šicích strojů apod.). Dalším odvětvím, ve kterém rovněž **převládaly snahy o koncentraci, je výroba stavebních hmot a zpracování nerostných surovin** (povoleno 8 fúzí vztahujících se k výrobě izolačních hmot, pálených materiálů, těžbě a zpracování kamene, keramických hmot apod.). Stejně intenzivně jako v předchozích letech pokračuje spojování podniků **v potravinářském průmyslu** (v oborech výroby sladu, alkoholických nápojů, dětské výživy, mléka a mléčných výrobků). Tato skutečnost souvisí s procesem adaptace českých potravinářských firem na nové podmínky způsobené velkými konkurenčními tlaky dovážejících společností. Případy spojování podniků získáváním akcií, resp. přímou kontrolou nad podnikem byly rovněž často zaznamenány **v chemickém průmyslu** a většina z nich souvisela s aktivitami Chemapol Group. Naopak ministerstvo obdrželo pouze jednu žádost o schválení fúze od podniků patřících do **elektrotechnického průmyslu** (uvedený poznatek koresponduje s trendem privatizace elektrotechnického průmyslu, který byl zaměřen na transformaci výrobní základny na jednotky, které budou mít větší šanci přežít. Na počátku roku 1990 působilo v odvětví 120 státních podniků a a.s.. Na počátku roku 1995 vyrábělo většinu elektrotechnické produkce už 350 podniků s více než 25 pracovníky).
- Součástí předkládané informace je i stručné hodnocení základních oblastí činnosti ministerstva v roce 1995. Z uvedených závěrů a statistických údajů prezentovaných v základní zprávě vyplývá, že počet zásahů ministerstva v roce 1995 v rámci správních řízení stoupl oproti roku 1993 dvojnásobně (651/312), že oproti roku 1994 bylo vydáno téměř dvakrát více rozhodnutí postihujících kartelové dohody (28/15) a že významně se zvýšil počet postihnutých protisoutěžních jednání formou zneužití dominantního či monopolního postavení na trhu (29 případů v roce 1995, 16 případů v roce 1994). V rámci restriktivních opatření ministerstvo uložilo pokuty ve výši 21,4 mil. Kč.
- V roce 1995 byla důrazně postihována protisoutěžní jednání profesních komor, svazů a sdružení. Rovněž stoupl počet zásahů proti regionálním a lokálním monopolům.

- Ministerstvu se podařilo prosadit prosoutěžní hledisko do několika zákonů (např. definice „zpravodajství“) a v oblasti mezinárodní spolupráce přispělo ke kladnému hodnocení ČR ze strany OECD a napomohlo při přijetí ČR do této prestižní organizace.
- Kvalita rozhodnutí MHS prezentovaných na mezinárodních konferencích a seminářích v roce 1995 byla kladně ohodnocena ze strany zástupců OECD, EU a Ministerstva spravedlnosti USA.
- S cílem přiblížit podnikatelským subjektům, právním zástupcům, zahraničním firmám a akademické obci přístupy aplikované v rozhodovací praxi ministerstva resp. posílit právní jistoty soutěžitelů na trhu, byl v roce 1995 poprvé předložen přehled vybraných precedentů.
- MHS bylo prvním ministerstvem v ČR, které podepsalo s příslušným generálním ředitelem EK implementační pravidla (pro aplikaci soutěžních ustanovení, jejichž přijetí je předepsáno v čl. 64 odst. 3 Evropské dohody).

